

RECENZE: HEALTH LITERACY AND ADULT HEALTH EDUCATION

Zdraví a nemoci jsou frekventovaným předmětem rozhovorů jak laické veřejnosti, tak i tématem diskusí odborníků a vědeckých pracovníků různých vědních oborů – lékařských a zdravotních věd, ale i věd, které se zaměřují na utváření aktivního přístupu obyvatelstva k vlastnímu zdraví, zvyšování jeho kvality, a to zejména zaměřením se na zdravotní gramotnost jako klíčovou determinantu zdraví.

Zdravotní gramotnost a význam zdravotní výchovy se staly předmětem výzkumu, který probíhal na Univerzitě Komenského v Bratislavě v letech 2021–2023. Ředitelé vědeckého projektu *Edukace ke zdraví dospělé populace* si pod vedením Júliuse Matulčíka vytkli za výzkumný cíl zjistit postoje ke zdraví a výchově ke zdraví i úroveň zdravotní gramotnosti v jednotlivých věkových skupinách dospělých, získat a analyzovat relevantní data o současném stavu zdravotní gramotnosti dospělé populace na celém Slovensku v kontextu situace v zahraničí. Na projektu se podílely Ľubica Argalášová, Ľuboslava Sejšťová, Olena Voliarska, Anna Mazalánová, Lenka Matejáčková, Veronika Kitová, Mazalánová z Univerzity Komenského v Bratislavě a Zuzana Slezáková a Jarmila Kristová ze Slovenské zdravotníckej univerzity v Bratislavě. Nejvýznamnějším výsledkem výzkumného projektu je publikace *Health literacy and adult health education*, kterou vydalo renomované americké nakladatelství Nova Science Publishers. Publikace vyšla v tištěné i elektronické formě.

Nesporným pozitivem této publikace je komplexní přístup k analýze nastolené problematiky. Monografie obsahuje pět tematických částí. V jednotlivých kapitolách se autoři zabývají celkovou problematikou zdraví, modely zdraví a determinantami zdraví. Pozornost je věnována různým faktorům, které ovlivňují zdraví, jeho úroveň a tím i kvalitu života. Poukazují na význam ekonomických a sociálních podmínek pro tělesné a duševní zdraví jedince a zdůrazňují význam prevence a podpory zdraví, zejména prostřednictvím vzdělávání. Popisují a kriticky hodnotí současnou demografickou situaci a zdravotní stav obyvatelstva ve Slovenské republice, jakož i možná opatření na ochranu a podporu zdraví.

Klíčovou kapitolou monografie je pátá kapitola *Edukace ke zdraví dospělých*, která obsahuje výsledky

realizovaného empirického výzkumu zaměřeného na získání a analyzování relevantních informací o aktuální úrovni zdravotní gramotnosti dospělé slovenské populace, o postoji respondentů ke vzdělávání a způsobu získávání informací podporujících péči a odpovědnost za své zdraví. Cílem výzkumu bylo i vyhodnocení dopadů pandemie covidu-19 na životní styl a úroveň gramotnosti dospělé populace. Ve výzkumu byla využita metodika kvantitativního výzkumu vycházející ze slovenské verze dotazníku HLS19-Q12, nástroje pro měření všeobecné zdravotní gramotnosti, který schválilo konsorcium HLS19 (průzkum zdravotní gramotnosti obyvatelstva 2019–2021) sedmnácti zemí Akční sítě pro měření zdravotní gramotnosti obyvatelstva a organizací (Action Network on Measuring Population and Organizational Health Literacy)*.

Na základě výsledků výzkumu autoři zhodnotili úroveň zdravotní gramotnosti jednotlivých věkových skupin dospělé populace na Slovensku. Vymezili podstatu a obsah výchovy a vzdělávání, formálního, neformálního a informálního vzdělávání a učení se o zdraví jako prostředku zvyšování úrovně zdravotní gramotnosti.

Prezentovanými výsledky své vědecko-výzkumné činnosti autoři publikace přispěli k posílení hodnoty zdraví dospělých, jakož i k zintenzivnění zdravotně výchovných a vzdělávacích aktivit pro rozvíjení zdravotní gramotnosti různých kategorií dospělé populace na individuální, regionální a národní úrovni.

Monografie *Health literacy and adult health education* se vyznačuje vysokou odborností, důkladností, širokým spektrem použitých pramenů a významnými výsledky získanými empirickým výzkumem. Její obsah je relevantní a užitečný pro široký okruh odborníků působících v oblasti veřejného zdraví a výchovy ke zdraví dospělých.

Matulčík J, Argalášová Ľ, Kitová Mazalánová V, Kristová J, Matejáčková L, Mazalánová A, et al. *Health literacy and adult health education*. New York: Nova Science Publishers; 2024.

Doc. MUDr. Lidmila Hamplová, PhD.
Vysoká škola zdravotnícká, o. p. s.

*<https://m-publ.net>